

GOSPODARSKI LIST

Glasilo c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: Ernest Klavžar.

„Gospodarski List“ izhaja vsaki mesec enkrat na celi pōli; udje c. kr. kmetijskega društva ga dobivajo brezplačno; za vse druge pa stane na leto 1 gld. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa odgovornemu uredniku. Rokopisi se ne v.ačajo.

Št. 3 in 4.

V Gorici 20. marca 1896.

Leto XV.

Društvene zadeve

Vabilo k obēnemu zboru dne 13. aprila 1896.

Vsled današnjega sklepa glavnega odbora vabim uljudno p. n. ude c. kr. kmetijskega društva k rednemu obēnemu zboru, kateri bo v Gorici v ponedeljek 13. aprila t. l. ob 11. uri predpoldne v društveni sobani.

DNEVNI RED:

1. Poročilo glavnega odbora o društvenem delovanji leta 1895;
2. Glavni odbor predloži:
  - a. društveni obračun za leto 1895;
  - b. stan društvenega imetja koncem leta 1895;
  - c. proračun za leto 1896;
3. Račun o porabi državnih podpor za leto 1895;
4. Volitev predsednika (§. 21. društvenih pravil);
5. Predlogi o pospeševanji sadjereje na Goriškem;
6. Morebitni predlogi.

C. KR. KMETIJSKO DRUŠTVO V GORICI

dne 5. marca 1896.

Predsednik

Coronini.

Posnetki iz sej glavnega odbora.

In seje dne 12. decembra 1895. — Ker je nekaterim odbornikom potekla poslovna doba, vršile so se dotične dopolnilne volitve. Goriški oddelek je zopet izvolil gospode Cristofolletti, dr. Marani, dr. Maurovich, Nigris, dr. Venuti in dr. Verzegnassi; Červinjanski oddelek je ohranil dosedanja odbornika gg. grofa Pace, Rudolfa Perozzi, in ker se je pomnožilo število njegovih udov, izvolil je novim odbornikom gospoda Josipa Dreossi; tržiški oddelek je obdržal gosp. Conte Mantica, korminski pa ni še sporočil o volitvi svojih zastopnikov.

Odbor je razpravljal vprašanje, ali se imajo še dalje uvažati biki friburške pasme v ravan naše dežele.

Ker je prejelo društvo o tej zadevi več poročil, v kojih se izraža različno mnenje, izročil je odbor razpravo te stvari posebnemu odseku. Udje tega odseka so gospodje Josip Carlini, Conte Mantica in Vincencij Michieli.

Ker je nehalo vinarsko društvo v Štanjelu, ponuja c. kr. okr. šolski svet sežanski za poslopje društvene kleti, koja se je leta 1888. zgradila z državno podporo 4500 gld., pa je zdaj popolnoma opuščena, 2000 gld.

Vis. kmet. ministerstvo pa želi, da bi se klet ohranila svojemu namenu.

Predsedništvo kmet. društva si je mnogo prizadevalo, da bi bilo pregovorilo tomajsko vinarsko društvo, naj porabi klet za svoje namene, ali pa, naj ustanovi v Štanjelu podružnico ter jej izroči klet. A vse zastoj! Tomajsko društvo je izjavilo, da ne more rabiti kleti, ker je preoddaljena od društvenega sedeža, podružnice pa da tudi ne more ustanoviti, ker štanjelski posestniki zaradi mnogih prevar, ki so jih imeli v svojem društvu, ne marajo več pristopiti drugemu.

Ko je predsednik vse to razložil, sklenil je glavni odbor, naj se odgovori namestništvu na dotično vprašanje, da je kmetijsko društvo z ozirom na prenizko ceno, ki jo ponuja c. kr. okrajni šolski svet, menenja, da se počaka ugodniše priložnosti, ko se bo moglo poslopje po viši ceni prodati in da naj se mej tem nada-

ljujejo poizvedbe, kako bi se dala izkoristiti klet za tisti namen, za kateri je bila zidana.

Za pospeševanje vinarskih društev je vis. c. kr. kmet. ministerstvo dovolilo 300 gld. podpore. Za podelitev take podpore so prosila vinarska društva dornberško, tomajsko in brisko.

Ker je dornberško društvo prejelo uže več podpor in ker je treba v prvi vrsti izpodbujati in podpirati začetnike, sklenil je odbor, da se ima od tega zneska dovoliti tomajskemu društvu 100 gld., briskemu pa 200 gl., kakor hitro se zadnje ustanovi na zakoniti podlagi ter se resno loti svojega delovanja; drugače pa bi se podelila cela podpora tomajskemu društvu.

Izmed uradnih spisov je predsednik priobčil naslednje :

Finančno ministerstvo je zavrnilo prošnjo, da bi se v Gorici v glavni zalogi tobaka ustanovila prodaja tabačnega izlečka za kmetijske potrebe. Društvo pa je podpiralo pri c. kr. kmet. ministerstvu ugoden predlog c. kr. kmetijskega društva na Dunaju, da naj bi se v vseh deželnih glavnih mestih ustanovile take prodajalnice.

Županstva ajdovskega okraja so poslala kmet. društva jeden iztis svoje poslanski zbornici podane peticije za znižanje razrednih tarifov zemljiškega davka, da bi ono to prošnjo podpiralo.

Glavni odbor je izročil to vlogo posebnemu odseku, kateri je bil o svojem času izvoljen v namen, da predloži preuravnavo novega katastra. Ta odsek naj se bo v svojem poročilu oziral tudi na prošnjo ajdovskih županstev.

Paternolijeva tiskarna prosi, da se jej povekša pogojena cena za tiskanje društvenih glasil. Naročeno je predsedništvu, naj se po kolikor možno ugodnih pogojih dogovori s tiskarno.

Namestništvo želi, naj mu društvo nasvetuje sposobno osebo, ki bi prevzela posel potovalnega učitelja o ribarstvu na Primorskem. — Ker ni takih oseb na Goriškem, odgovorilo se je namestništvu, da se ne more nikogar predlagati, da bi bilo pa vsakakor želeti, da se naše ljudstvo podučí o važnosti in ekonomični koristi ribarstva.

Odbornik Cristofoletti je predlagal, naj se izroči posebnemu odseku naloga, da pretehta, kako bi se za Gorico in Gradišče ustanovilo vinarsko društvo.

Slednjič je odbor sprejel gosp. Pavla Cicuta iz Ločnika med svoje ude.

Iz se je dne 3. februarja. — Predsednik je s presrčnimi besedami izrazil društveno žalost zaradi zgube dolgoletnega uda in odbornika viteza dr. Maurovicha ter sporočil, da je dal položiti na njegovo krsto venec s primernim napisom. — Odborniki so v znamenje sožalja ustali ter poslušali ginljivi govor.

O prvi točki dnevnega reda je poročal podpredsednik, kako naj se porabi državna podpora 300 gld., dovoljena za brezplačno razdelitev sadnih drevesc in ona 600 gld. za murbina drevesca. — Odbor je sprejel njegov predlog, da se nakupijo sadna cepljena drevesca visoke rašče in razdelé med razumne, ubožne poljedelce v vipavski dolini in oni sami naj si zberó sadne vrste, ker se še ne more vedeti, kakošno sadje jim je ljubše; murbina, cepljena drevesca pa naj se letos razdelé med manj premožne kmete v deželni ravani.

Odbornik dr. Marani je priporočil, naj se za prihodnje prosi večje podpore za povzdigo sadjereje. Ob enem pa se je pritožil, da se pristojni organi premalo brigajo za to, da bi povoljno rešili prašanje, katere sadne vrste naj bolje vspevajo na naših zemljiščih, — in pa da kmetijski potovalni učitelj preporedkoma obiskuje občine v naši Furlanji in da jim ni skoro v nobeno korist. Govornik je prosil gosp. vladnega zastopnika, naj bi dal o tem potrebnih pojasnil.

Gosp. vladni zastopnik je obljubil, da pojasni stvar v eni prihodnjih sej.

Po predlogu posebnega odseka (poročevalec odbornik Michieli) je sklenil odbor, da se imajo tudi z naprej uvažati biki friburške pasme na goriško ravan.

Kot odposlanca na VI. avstrijskem kmetijskem kongresu, koji je bil 20. in naslednje dni februarja t. l. na Dunaji, izbral je odbor svojega uda g. dra Maranija.

Predsednik je sporočil, da so se deželni kmetijski sveti dalmatinski, isterski in tirolski, (insbruški oddelek), in pa društvo za varstvo avstrijske trtoreje na Dunaji pridružili prošnji našega društva za pre naredbo zakona z dne 21. junija 1880 št. 120 drž. zak. proti fabrikaciji in kupčiji ponarejenih vin, trentinski oddelek tirolskega deželnega kmetijskega sveta pa da se je izjavil proti nameri našega društva in to z ozirom na nasledke, ki bi jih imela taka sprememba.

To se je vzelo na znanje.

Namestništvo je povabilo kmet. društvo, naj se še dalje briga za to, kako bi tomajsko vinarsko društvo porabilo uzorno klet v Štanjelu. — Odbor je sklenil, naj se skuša pregovoriti tomajsko društvo, da sprejme klet v svojo upravo, ako bi pa tega ne hotelo storiti, naj se poda predlog namestništvu, da se proda poslopje.

Červinjanski kmetijski oddelek je zopet predložil prošnjo za napravo ameriške trtnice v tamkajšnjem okraju.

Odbor je po predlogu podpredsednika spoznal korist in potrebo take trtnice ter določil pogoje, po katerih bi se napravila in vzdrževala tako, da bi ne nastala po njej nobena nevarnost gledé okuženja domačih trtnih nasadov.

Slednjič so se sprejeli kot novi udje gg. Adolf Beneschovsky pristav c. kr. kmet. kem. poskušališča v Gorici, dr. Jakob Brumat župnik v St. Kocjanu, Jušt Catolla arhitekt v Trstu, Maksimilijan baron Kuhn pl. Kuhnenfeld v Muškolih, Antonijeta udovala Petris pl. Dolammare, posestnica v Čresu, Vincencij Sirola, posestnik na Reki, sirarsko društvo pri Peratih na Livku in občina Žaga.

Iz seje 5. marca 1896. — Zastopnik c. kr. kmet. ministerstva gosp. okrajni komisar Princig je v odgovor na interpelacijo, ki jo je stavil v poprejšnji seji gospod odbornik dr. Marani, pojasnil, kako je vrejeno poslovanje potovalnih kmetijskih učiteljev. Ono stoji namreč pod neposrednim nadzorstvom namestništva in vis. kmetijskega ministerstva, koje zadnje ustanavlja vsako leto program, po katerem mora potovalni učitelj delovati. Ker je pa za Gorico, Trst in Istro en sam tak učitelj, je prav lahko mogoče, da se ta dalje mudi v eni deželi nego v drugi, kakor je bolj potrebno. V istini imajo potovalni učitelji več opraviti v Istri, kakor drugod, ker je tam večja potreba kmetijskega pouka in ker je tudi dežela večja; sicer prihajajo od tam tudi pogostoma prošnje za potovalno kmetijsko predavanje. Uže pri seji glavnega odbora junija meseca 1894. je bil zastopnik kmetijskega ministerstva po prejetem naročilu izjavil, da se je uže večkrat vabilo kmetijsko društvo, naj podpira potovalne učitelje v njih delovanji in naj predloži vsako četrtletje program, po katerem naj bi oni delali. Žalibog se je temu vabilu vstreglo samo s početka; opa-

zuje se pa, da je občinam in zasebnikom vsak čas na voljo dano, da se z svojimi predlogi in željami obrnejo do namestništva, koje se bo kolikor le mogoče na nje oziralo. V istej seji se je povedalo, da se je učitelj Perhauz l. 1891. mudil cele tri mesece v tej deželi, pohodivši 52 krajev, kjer je poučeval in razkazaval; da je imel leta 1892. 18 takih predavanj, leta 1893. pa 15 v naši deželi.

„Obzalujem“, tako je sklenil gosp. vladni zastopnik svoj govor, „da ni danes tukaj gospoda dr. Maranija, ker bi ga bil moral izrečno prositi, da poda svoje jasno izražene želje o potovalnih učiteljih naravnost vis. c. k. namestništvu, katero jih, za kolikor je možno, gotovo usliši“.

Odbor je vzel to izjavo na znanje.

Na to je prečital na predsednikovo vabilo tajnikov namestnik naslednje

Poročilo

glavnega odbora o delovanji c. kr. kmetijskega društva goriškega v letu 1895.

Slavni zbor!

Tudi v preteklem letu ni počival Vaš odbor, mariveč si je prizadeval, da je pospeševal razvoj kmetijstva v vseh njega strokah in z njim združenih obrtov, kakor mu to nalagajo društvena pravila.

V tem poročilu hočemo kratko navesti važniša vprašanja, ktera smo razpravljali med letom in našeti gospodarska sredstva vporabljenaa v pospeševanje kmetijstva v naši deželi.

Pred vsem naj povemo, da je visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo tudi leta 1895. podelilo 3000 gld. podpore za zboljšanje govejih pasem. S tem denarom in s tem, kar nam je preostajalo od lanskega leta in kar smo skupili za obrabljene bike, nakupili smo 16 bikov unterwaldenske pasme in razdelili jih po Krasu, Vipavskem, Brdih in v kanalskem okraju.

Zdaj imamo na Goriškem 11 postaj za plemenitev govede z biki friburške pasme, 19 postaj z belanskimi in 16 z unterwaldenskimi plemenjaki; torej je v deželi vseh skupaj 46 takih postaj.

V obče moremo trditi, da pasme, ki jih je odbralo društvo za posamezne deželne strani, zadostujejo popolnoma potrebam dotičnih živinorejcev. Vendar se je v nekem članku o avstrijski živinoreji, omenivši goriško Furlanijo, izrazila bojazen, da se vtegne

polagoma z uvajanjem friburških bikov oslabeti domači furlanski pasmi njena posebna sposobnost za poljska dela.

Ker gre za stvar, ki je velike važnosti za našo furlansko ravan, pozvedavalo je predsedništvo prav skrbno pri znanih živinorejcih v Furlaniji, pri furlanskem kmetijskem društvu v Vidmu, pri deželnih živinozdravnikih v Trstu in v Vidmu, kacega menenja so o tej zadevi. Nabrana zvedenška poročila je pretresaval poseben odsek in po njegovem podlogu je sklenil glavni odbor v eni zadnjih sej, da se imajo še dalje uvažati friburški plemenjaki, ker se je pokazalo, da je v omenjenem članku izražena bojazen nevtemeljena.

Število mlekarških in sirarskih društev v tolminskem okraju se množi od leta do leta. Letos so se n. pr. ustanovila štiri nova društva; za to so skrbele osebe, katere je izpodbudil izgled drugih krajev in spoznanje, da so take ustanove koristne in vir lepih dohodkov.

Največjo izpodbujo pa dobivajo ta društva po državnih podporah, katere blagohotno podeluje visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo.

V preteklem letu so društva pri Volarjih, v Sužidu in na Trnovem prejela vsako po 200 gld., idersko I. društvo pa 300 gld. podpore.

Prvim trem društvom se je pomagala nakupiti potrebna oprava za njihovo obrt, ker so se ta društva še le z nova ustanovila; idersko društvo pa je porabilo podporo za napeljavo vode in za popravo društvene mlekarnice.

Vsako društvo, katero dobi podporo, mora poročati, kako jo je porabilo ter položiti dokumentovan račun.

Popotovalni mlekarški učitelj, katerega nagraduje društvo, obhodil je tekom zime 1894-95 skoro vse občine, kjer so društvene mlekarnice in je poročal, da društva lepo napredujejo in da si dotični sirarji prizadevajo, ravnati se po njegovih podukih in vodilih.

Iz njegovih poročil je pesneti, da so vsa društva v preteklem letu in naslednji pomladi, izdelali 1,295.000 kilov mleka, in da se je v dobi planinske paše, ki traja navadno od 24. junija do 24. avgusta, namolzlo 1,336.300 kilov mleka, katero je dalo

105.252	kilov	masla,
276.282	"	tolstega sira,
157.878	"	pustega sira in
131.565	"	skute.

Maslo se je prodajalo po 90 kr. do 1 gl. 15 kr., sir pa po 45 do 60 kr. kilo.

To, kar je naše društvo o svojem času izpodbudilo, ustanovivši sirarsko društvo v Polubinjju, in uspešno delovanje tega društva je pripomoglo v to, da se je začela mlekarska obrt v mnogih občinah naših gorá čvrsto razvijati. Izražamo torej željo, da bi duh složnosti čedalje krepkeje vel ne samo v naših gorskih občinah, ampak tudi drugod, kjer se ljudstvo bavi z rejo mlečne živine; kajti vkupno delovanje daja posebno v mlekarski obrti najizdatniše koristi.

Kakor v poprejšnjih letih, skrbeli smo tudi leta 1895. za to, da se je malo premožnim svilorejcem brezplačno preiskavalo svilodno seme, da so se tako zavarovali zoper rejo okuženih sviloprejk, kar je v sedanjem času, ko tuji, neznani agenti krošnjarijo sé svilodnim semenom ter vsiljujejo vsak svoje blago, posebno nevarno.

V preiskavo je prišlo 729 uzorcev svilodnega semena; preiskave je opravljalo pet voditeljev svilorejskih postaj in 12 potrjenih učencev c. kr. kmet. kemičnega poskušališča v Gorici; tem so se podelile primerne nagrade.

Za vinarska društva smo prejeli 300 gl. podpore, katero razdelimo v kratkem med vinarski društvi v Brdih in Tomaju.

Po našem posredovanji je tržaško namestništvo dovolilo iz državnih trtnic več tisoč ameriških trt. Vlada nam je izročila v razpolago 1000 kolči od tistih ameriških trt, katere je bilo pred štirimi leti naročilo naše društvo naravnost s Francoskega, pa so se pozneje presadile v državne trtnice. Te kolči smo razdelili med občine Dornberg, Rihenberg, Šmarje, Renče in Černiče, ki so okužene po trtni uši, podelivši vsaki po 200 komadov.

Vemo pa, da so vladni organi razdelili še več kolči ameriških trt med okužene kraje v vipavski dolini in na Krasu.

Zasledovanje trtne uši, ki se vrši zdaj redno vsako leto, je zopet pokazalo, da se ta trtna najhujša sovražnica še ni zanesla niti v našo Furlanijo, niti v Brda. Osamljeno kužno ležišče, katero

so leta 1894. zasledili blizo Šempetra, je razkuženo po pokončevalni (ekstinktivni) ravnavi ali po krčbi. Bog daj, da bi se delo posrečilo tako, kakor se je leta 1892 posrečilo v Gradišči, kjer se pozneje ni več prikazala trtna uš.

Ker se, kolikor možno, skrbi za to, da iz okuženih krajev ne prihaja nič tacega na ravan in v Brda, kar bi vtegnilo zatrositi trtno uš v tankajšnje trtne zasade, je opravičena naša nada, da se poguben mrčes pri nas ne razširi tako, kakor se je v drugih vinorodnih deželah.

V varstvo domačih vinskih producentov je podal glavni odbor prošnjo visokemu c. kr. kmetijskemu ministerstvu, naj bi predlagalo državnemu zboru tako postavo, po kateri se popolnoma prepove ponarejanje vina za dobiček in kupčijo. Povabili smo tudi druga kmetijska društva, naj toli važno prošnjo podpirajo pri visoki vladi.

S podporo 250 gld., katero smo prejeli za pospeševanje sadjereje, nakupili smo 1250 cepljenih sadnih drevesc, sposobnih za presajenje na stalno mesto in sicer 1000 jabolk, 150 hrušk in 100 breskev. Ta drevesca smo razdelili med 118 kmetovalcev v 13 občinah naše Furlanije.

Kakor je obče znano, je sadjereja pesebno važna za brdavite in gorske pokrajine naše dežele. Zato si je prebivalstvo teh pokrajin, v zavesti te važnosti, začelo snovati sadjarska društva. V preteklem letu so se ustanovila štiri taka društva namreč v Tolminu, v Kobaridu, v Kanalu in v Cirknem, in vis. c. kr. kmet. ministerstvo, katero radovoljno podpira vsak napredek in vsak začetek delovanja v korist kmetijskim slojem, je po priporočilu našega društva dovolilo kobariškemu društvu 200 gld., tolminskemu pa 300 gld. podpore.

Prošnji unih dveh društev ste se pozneje predložili in niste še rešeni.

Z brezplačnim razdeljevanjem sadnih drevesc, ki se vrši uže več let, nameravamo izpodbujati kmetovalce, naj gojé take sadne vrste, kakoršne se najbolje prillegajo posameznim pokrajinam naše dežele, katera je v obče jako ugodna sadjereji. Do zdaj razdeljene sadne vrste in one, ki se imajo še razdeliti, naj služijo kot poskusno gradivo, da se poizvé in določi, katere vrste so najsposobniše za obširno pridelovanje in za kupčijo na debelem. Radostno poročamo

da se namerava v Gorici napraviti erarska sadna drevesnica, iz katere se bodo delila cepljena drevesca v obširni meri, tako da bo bolj vstreženo, kakor do zdaj, dotičnim potrebam naše dežele.

Tudi ne gledé na potrebo, da se vsaj deloma nadomesti trtoreja, koder jej preti pogubonosna trtna uš, z drugačnim obdelovanjem, ni dvomiti, da zasluži sadjereja, katera daje uže zdaj znamenite dohodke, da se bolj razširi in zboljša z ozirom na njeno važnost.

Poskušnje z nasajanjem hmelja, katere so lani naredili v tolimski okolici, pri sv. Luciji in v Kanalu, so bile povoljne in se bodo letos bolj obširno nadaljevale.

Leta 1895. smo razdelili med 16 poljedelcev naše Furlanije nekoliko umetnih gnojil, da so poskušali pognojiti različna zemljišča z raznovrstnimi kulturami, posebno pa naravne in umetne travnike in pa polja nasejana z žitom. Te poskušnje so brez dvoma zelo važne, ker se po njih poizvé in dokaže, kako uplivajo posamezna umetna gnojila v različnih zemljah na raznovrstne kulture. Ker ni bilo za te skušnje obilih sredstev na razpolago, se niso mogla razdeliti gnojila mnogim kmetovalcem, vendar pa so bile poskušnje mnogim v poduk in korist, ker so se tudi mejaši pognojenih gnojišč lahko prepričali o uspehu gnojitve.

Sicer pa je prodrlo spoznanje, da se bogato izplačuje vporaba umetnih gnojil, uže v širše kroge naših kmetovalcev. To nam kaže od leta do leta množéce se število naročnikov, kadar koli razpisujemo skupno naročbo gnojil.

Sploh je bila deležba pri skupnih naročbah jako živahna; to vidimo iz naslednjih števil:

Naročili smo namreč in razdelili med naročnike:

120.000	kilogramov	modre galice,
38.000	"	zmletega žvepla,
120.000	"	Thomasove žlindrine moke,
30.000	"	Kaimta,
17.300	"	kilenskega solnitarja,
2.000	"	žvepleno-kislega kalija,
1.500	"	rudninskega superfosfata.

Za živinsko sol v zmislu določil novega zakona z dne 28. decembra 1894. se je oglasila lani ena sama občina, naročivši je

1300 kilov. — Kaj je krivo, da se živinorejci, kojim je dobivanje živinske soli po zmerni ceni sicer velika dobrota, ne naročajo na njo, to je zdaj uže vsem jasno: Krivda tiči v strogosti in v mnogovrstnih nadležnih in zamudnih formalnostih, po kojih se je ravnati pri dobivanju in rabi živinske soli in pa v tem, da prevažanje in še marsikaj drugzega zelo podražuje blago, kojemu je določena cena 5 gld. od kvintala.

Kakor se posnema iz okrožnice, ki jo je te dni razposlalo vsem kmetijskim društvom vis. c. kr. finančno ministerstvo, in o kateri je tudi naše društvo izrazilo svoje mnenje, je pričakovati, da se v kratkem odstranijo vse zavire in da bodo mogli kmetovalci uživati to dobroto na priprosteji način in po zmerniši ceni.

Z ukazom dne 20. marca 1895. dovolilo je finančno ministerstvo, da se sme tudi tabačni izvleček prodajati bolj po ceni. S tem sredstvom se uničujejo rastlinaam škodljivi mrčesi; za zdaj se dobiva samo v tabačnih tovarnah, med katerimi nam je najbližja ljubljanska.

Naše društvo si je z namenom, da se olajša dobava tabačnega izvlečka, prizadevalo doseči, da bi smela tudi goriška glavna tabakarna prodajati to blago za kmetijske namene.

A njeno prizadevanje ni imelo zaželjenega uspeha. Toda, ker so se začele zdaj tudi druge kmetijske skupine potezati za tako olajšavo, smemo vendar pričakovati, da se nam slednjič dovoli.

Na petem avstrijskem kmetijskem kongresu na Dunaju zastopal je naše društvo gosp. dr. Marani, kateri je potem obširno poročal o razpravljenih predmetih; med temi zanimajo našo deželo posebno sprememba domovinskega zakona, razprava o zboljšnji živinoreje, o dobavi živinske soli in slednjič o dobavi Kainita iz državnih solnikov.

O teh predmetih smo podali svoje mnenje tudi deželnemu odboru, kateri je nameraval podpirati dotične resolucije kmetijskega kongresa pri viših oblastvih. Tudi naše društvo je v posebnih prošnjah zagovarjalo iste sklepe.

Tudi o mnogih drugih zadevah je društvo podajalo mnenja kmetijskemu in finančnemu ministerstvu, namestništvu v Trstu in deželnemu odboru.

Da povemo še kaj o našem vsakdanjem delovanju, naj omenimo, da je naša društvena knjižnica zdaj prav lepo vredjena, da se je število naših udov, dasiravno so med letom nekateri umrli, drugi

odstopili ali bili izključeni, od 356 namnožilo do konca leta 1895. na 382 in da smo tudi svoje gospodarstvo sklenili z znamenitim preostankom v blagajnici, kakor smo razkazali v obračunu.

V malem, kar smo mogli v preteklem letu narediti v korist domačemu kmetijstvu, prišlo nam je na pomoč visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo z obilnimi podporami, s katerimi je izpodbujalo naše delovanje; pa tudi mnogi naših udov so nas radovoljno in izdatno podpirali. Zahvaljevaje jih na njihovem sodelovanji, izražamo nado, da nam tudi v bodoče ne odtegnejo svoje veljavne podpore.

Glavni odbor je odobril to poročilo. — Na to je v imenu finančnega odseka poročal gosp. odbornik E D ö r f l e s o društvenem gospodarstvu leta 1895, podavši naslednje račune :

Računski sklep za leto 1895.

Dohodki :

Blagajnični ostanek poprejšnjega leta	gl.	1757:—
Udnina 346 članov po 4 gl.	„	1384.—
Zaostala udnina	„	40:—
Naročnina na „Atti e Memorie“	„	35:—

Podpore in doneski :

a) od vis. c. kr. kmet. ministerstva :		
za društvena lista	gl.	1000:—
za upravne stroške, za najemščino društvenega skladišča za nakupljeno kmetijsko blago, dovoljeno z razpisom 31. julija 1895 št. 14044/2130	„	300:—
za statistiko kmetijskih pridelkov	„	350:—
b) od dežele podpora in zakup. od društvene kmetije	„	1170:—
c) donesek tržiške občine	„	10:—
d) na obrestih in za inserate	„	274:71
Vseh dohodkov skupaj	gl.	<u>6320:71</u>

Stroški :

Plače društvenim uradnikom	gl.	1100:—
Troški za pošiljatve, koleke, pristojbine, kurjavo, sve- čavo itd.	”	214:67
Za tiskanje okrožnic, razglasov itd.	”	58:—
Za pisarnične potrebščine	”	28:87
Za tiskanje „Atti e Memorie“	”	517:03
Za sodelovanje in podobe	”	67:52
Za razpošiljanje „Atti e Memorie“	”	82:50
Za „Gospodarski list“ tisk.	”	327:60
Za „ „ „ uredništvo	”	250:—
Za „ „ „ razpošiljanje	”	9:—
Za podobe o japonski sviloreji	”	60:—
Za društveno knjižnico	”	56:15
Za nabiranje in sestavo statistike kmetijskih pridelkov	”	250:—
Za izredna dela pri sestavljanji statistike.	”	100:—
Najemščina društv. skladišča za skupno naročeno blago in za nakup tehtnice in orodja	”	121:36
Raznih troškov	”	48:86
Neprevidenih troškov	”	492:62
Vseh troškov skupaj	gl.	3784:18
Če se troškom primerjajo dohodki s	”	6320:71
pokaže sè denarničnega ostanka	gl.	<u>2536:53</u>

Društveno imetje dne 31. decembra 1895.

Gotovine v blagajnici	gl.	253 :53
Društvena kmetija se ceni	”	11853:—
Pohištvo, svetinje itd.	”	482:30
Mikroskopi na svilorejskih postajah in table na po- stajah za plemenitev govede	”	755:20
Knjižnica	”	500:—
Zastankov na udnini je 128:— gl.; teh se vtegne potirjati	”	60:—
Skupaj	gl.	<u>16187:03</u>

Proračun za leto 1896.

Dokodki:

Udnina 381 članov po gl. 4	gl.	1524:—
Zaostala udnina	"	72:—
Naročnina za „Atti e Memorie“	"	40:—

Doneski in podpore:

a) od vis. c. kr. kmet. ministerstva za društvena lista	gl.	1000:—
b) od istega za statistiko kmetijskih pridelkov	"	250:—
c) od istega za upravne troške in za skladišče kmet. blaga	"	300:—
d) od dež. odbora letni donesek in zakupščina od društvene kmetije	"	1170:—
e) od tržiške občine	"	10:—
Za inserate in obresti	"	200:—
Vsi dohodki skupaj	gl.	4566:—

Stroški:

Plače društvenim uradnikom	gl.	1450:—
Za mesečne pisarnične potrebščine, kurjavo, svečavo, pristojbine, koleke itd.	"	280:—
Za tiskane okrožnice, razglase itd.	"	90:—
Za pisarnične stvari	"	70:—
Za „Atti e Memorie“	"	910:—
Za „Gospodarski list“	"	662:—
Za društveno knjižnico	"	100:—
Za nabiranje in sestavo statistike kmetijskih pridelkov	"	250:—
Najemščina za shrambo skupno naročenega blaga	"	130:—
Raznih troškov	"	100:—
Neprevidenih troškov	"	524:—
Skupaj	gl.	4566:—

Račun o porabi državnih podpor za leto 1895.

I. Za govedorejo.

Prejeto :

Preostala gotovina pretek. leta	gl.	395:34
Državna podpora dovoljena z ministertv. razpisom		
19. avgusta 1895 št. 16138/2495	"	3000:—
Iz zaloga „za zboljšanje travnikov“	"	100:—
Za prodane nesposobne bike	"	510:—
		<hr/>
Skupaj	gl.	4005:34

Potrošeno :

Za nakup in prevožnjo 16 bikov unterwaldenske pasme	gl.	3799:97
Odškodba plačana rediteljem prodanih bikov	"	367:20
Živinozdravniku za zdravljenje dveh bikov	"	28:38
Zavarovalnina	"	19:97
Tiskovni troški	"	3:80
		<hr/>
Skupaj	gl.	4219:32

II. Za zboljšanje travnikov.

Prejeto :

Podpora dovoljena z minist. razpisom 31. julija 1895		
št. 14044/2190	gl.	100:—

Potrošeno :

Odstopilo se je zalogu „za govedorejo“	gl.	100:—
--	-----	-------

III. Za zvilorejo.

Prejeto :

Blagajnični ostanek poprejšnjega leta	gl.	1:30
Podpora dovoljena z ministertv. razpisom 27. de-		
cembra 1895 št. 25319/3866	"	350:—
		<hr/>
Skupaj	gl.	351:30

Potrošeno :

Nagrade dovoljene 11 voditeljem svilorejskih postaj za preiskovanje svilodnega semena v korist ubo- gim svilorejcem	gl.	200:—
Troški za tisk in pošiljatve	„	22:40
	Skupaj . gl.	<u>222:40</u>

*IV. Za mlekarne in sirarska društva.***Prejeto :**

Preostanek poprejšnjega leta	gl.	100:—
Podpora podeljena z minist. razpisom 15. marca 1895 št. 3970/650	„	1100:—
	Skupaj . gl.	<u>1200:—</u>

Potrošeno :

Podelile so se podpore :

Mlekarskemu društvu v Iderskem	gl.	300:—
„ „ v Sužidu	„	200:—
„ „ na Trnovem	„	200:—
„ „ pri Volarjih	„	200:—
Plača mlek. potovalnemu učitelju Josipu Lebanu	„	200:—
	Skupaj . gl.	<u>1100:—</u>

*V. Za sadjerejo.***Prejeto :**

Preostanek poprejšnjega leta	gl.	247:30
Podpora dovoljena od vis. c. kr. kmet. ministerstva z razpisom 31. julija 1895 št. 14040/2:90	„	300:—
	Skupaj . gl.	<u>547:30</u>

Potrošeno :

Za nakup sadnih drevesc, ki so se razdelila med kmetovalce v Furlaniji	gl.	250:—
---	-----	-------

VI. Za sadjarska društva

je vis. c. kr. kmet. ministerstvo z razpisom 20. oktobra 1895 št. 20477/3036 dovolilo 300 gld., kateri znesek se je izplačal sadjarskemu društvu v Tolminu.

VII. Poskušnje z gnojitvami.

Prejeto :

Podpora dovoljena z razpisom vis. c. kr. kmet. ministerstva z dnè 23. junija 1895 št. 12607/2009	gl.	300:—
Za prodani ostanek hiperfos. Guano se je prejelo	„	44:40
Skupaj	gl.	344:40

Potrošeno :

Premanjkljej poprejšnjega leta	gl.	54:73
Za nakup raznovrstnih gnojil, za voznino, vreče, razpošiljatev itd. se je potrosilo	„	274:24
Skupaj	gl.	328:97

VIII. Za murborejo.

Prejeto :

Preostanek poprejšnjega leta	gl.	54:20
Z razpisom vis. c. kr. ministerstva 31. julija 1895 št. 1404/2160 dovoljena podpora	„	600:—
Skupaj	gl.	654:20

Potrosilo se ni l. 1895. nič.

IV. Za poskušnje z hmeljem.

Prejeto :

Preostanek poprejšnjega leta	gl.	100:—
Podpora dovoljena z minist. razpisom 23. junija 1895 št. 12607/2609	„	100:—
Skupaj	gl.	200:—

Potrošeno :

Za nakup sadik in potne stroške . . . . . gl. 31:80

X. Za vinarska društva.

Podpora podeljena z minist. razpisom 18. decembra 1895
št. 25043/382s . . . . . gl. 300:—
Ta znesek se še ni izplačal.

XI. Za društvena lista.

Vis. c. k. kmet. ministerstvo je z razpisom 29. decembra 1894. št. 25761 dovolilo . . . . . gl. 1000:—
ki so se odstopili društveni blagajnici, da jih potrosi za določeni namen.

XII. Za statistiko kmetijskih pridelkov

je vis. c. kr. kmet. ministerstvo podelilo, kakor po navadi . . . . . gl. 350:—
ki so se v ta namen odrajtali društveni blagajnici.

XIII. Za upravne stroške

je društvo prejeto in porabilo . . . . . gl. 300:—.

Pregled.

Razpre- delek	N A S L O V	Doho- dek		Trošek		zaostanek			
						aktiven		pasiven	
		gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
I.	Govedoreja	4005	34	4219	32	—	—	213	98
II	Zboljšanje travnikov . .	100	—	100	—	—	—	—	—
III.	Svilarstvo	351	30	222	40	128	90	—	—
IV.	Mlekarstvo in sirarstvo	1200	—	1100	—	100	—	—	—
V.	Sadjarstvo	547	30	250	—	297	30	—	—
VI.	Sadjarska društva . . .	300	—	300	—	—	—	—	—
VII.	Umetna gnojila	344	40	328	97	15	43	—	—
VIII.	Murboreja	654	20	—	—	654	20	—	—
IX.	Poskušnje z hmeljem . .	200	—	31	80	168	20	—	—
X.	Vinarska društva . . .	300	—	—	—	300	—	—	—
XI.	Društvena lista	1000	—	1000	—	—	—	—	—
XII.	Statistika pridelkov . .	350	—	350	—	—	—	—	—
XIII.	Upravni troški	300	—	300	—	—	—	—	—
	Skupaj	9652	54	8202	49	1646	03	213	98
	Če se odbije trošek in kar je še potrositi v znesku	8202	49	—	—	213	98	—	—
	ostane aktivnega	1450	05	—	—	1405	50	—	—

Vse te račune je potrdil glavni odbor po predlogih finančnega odseka in ob enem je dovolil društvenemu kancelistu 150 gld. nagrade za izredna dela, 250 gld. pa za oskrbovanje tajniških poslov.

Odbornik g. Frūhauf je poročal, kako naj se porabi podpora 300 gld., katero je dovolilo vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo za poskušnje z razumno vporabo umetnih gnojil. Po njegovem predlogu se je sklenilo, da se nakupi.

3600 kilogr.	Thomasove žindre
1800 "	rudninskega hipersfosfata in
2400 "	Kainita.

S tem blagom se lahko pognoji 6 njiv, vsako s 300 klgr. Thomasove žindre, 6 njiv, vsako s 300 klgr. Thomasove žindre in 200 klgr. Kainita, 6 njiv, vsako s 150 klgr. rudninskega hipersfosfata in 6 njiv, vsako s 150 klgr. rudninskega hipersfosfata in 200 klgr. Kainita.

S temi poskušnjami bi se dokazalo mnogim kmetovalcem, kako koristno je in kako bogato se izplačuje, če se razumno rabijo umetna gnojila.

Glavni odbor je, sprejemši ta predlog, naprosil gosp. poročevalca, naj se o svojem času prepriča, kako in s kakim uspehom so se izvršile vse te gnojitve in naj poda o tem svoje poročilo. — Te poskušnje se bodo delale po odborovem sklepu na gorski deželni strani.

Predsedništvu se je naročilo, naj skliče redni občni zbor tekom meseca aprila.

Sledujč so se sprejeli naslednji novi udje : Nj. c. G u s t a v baron pl T h ö m m e l, c. kr. tajni svetnik, topničarski general, izredni poslanik v p. itd. v Gorici in m l e k a r s k o d r u š t v o v K o b a r i d u.

Deželnega zbora skrb za kmetijstvo

Ker je poknežena grofija goriško-gradiška v prvi vrsti kmetijska dežela, je naravno, da mora posvečevati deželni zastop svojo poglavitno skrb varstvu, napredku in razvoju domačega kmetijstva. Preteklo zasedanje nam je dokazalo, da se naši deželni zastopniki zavedajo svoje dolžnosti in da jo znajo vestno in modro izpolnovati.

I rugi časopisi so sicer uže obširno poročali o podanih interpelacijah in predlogih, o prejetih odgovorih na interpelacije in o vsem tem, kar se je razpravljalo in sklepalo o podanih predlogih. Nam se pa vredno zdi, da pregledno nabereimo in priobčimo iz deželnozborskih obravnav vse to, kar sega v kmetijstvo.

V seji dne 9. januarja so poslanci gg. I. B e r b u č in tovarši v interpelaciji na vis. c. kr. finančno ministerstvo tožili, kako je naša dežela in kako so posebno posamezne njene pokrajine hudo tepene po uravnavi zemljiškega davka na podlagi zakona z dne 24. maja 1869 št. 88 drž. zak. in so prašali nj. ekse gospoda ministra, ali so mu znane kričeče razlike razrednih tarifov vseh obdelovanih vrst za zemljišča v vipavski dolini onstran in tostran Hublja in v drugih vrstilnih okrajih na Goriškem, kjer rase trta? in ali hoče odrediti, da se ko hitro mogoče odstranijo ti pretirani tarifi v označenih krajih na Goriškem, ter se nadomestijo s takimi, kakoršni veljajo za istovrstna zemljišča v vipavski dolini onstran Hublja?

Na to interpelacijo je gosp. vladni zastopnik po prejetem naročilu odgovoril v seji dne 4. februarja tako:

Že davno se je izročil državnemu zboru vladni predlog zakonskega načrta o reviziji zemljarinskega katastra v namen, da se odpravijo med drugimi tudi očitne nejednakosti v tarifnih postavkih čistega donosa za sleherne cenilne okraje in za sleherne kulturne načine v razvrstilnih okrajih.

V tem oziru je določeno področje deželne komisije tako, da mora posebno paziti na to, da poizvé in odstrani tekom časa nastale, oziroma obstoječe in napram dejanskim donosnim razmeram očitne nejednakosti v obdačevanji in da določi, za katere razvrstilne okraje, oziroma za katere kulture in v kaki meri spozna za potrebno spremembo obstoječih tarifnih postavkov Pritožbe iz

vipavske doline so došle njegovi ekscelenciji gospodu finančnemu ministru že prej deloma naravnost, deloma potom predsedništva ministerskega sveta in poljedelskega ministerstva in njegova ekscelencija jih svoječasnó gotovo izroči deželni komisiji za revizijo zemljarskega katastra v kompetentno poslovanje.

O isti zadevi so poslanci gg. dr. Marani in tovariši v seji dne 11. februarja prašali:

1. Ali priznava visoka vlada, da so se pri zadnji reviziji zemljiškega katastra po pomoti postavila zemljišča v gorisko-gradiški deželi v tako visoke dobrotne razrede, da ne stojé v nobenem razmerji z njih čistim donosom?

2. Ali spoznava visoka vlada, da je zahteva pravična in potreba nujna, da se pri prihodnji reviziji zemljiškega davka zniža občni znesek zemljiškega davka, ki obtežuje našo deželo?

3. Ali spoznava visoka vlada, da se poknežena grofovina gorisko-gradiška le tedaj reši popolne kmetijske pogube, ako se zniža zemljiški davek?

4. Kako misli visoka vlada preskrbeti, da se popravi škoda, ki se je naklonila zemljiški lasti v našej deželi?

Na ta vprašanja ni bilo niti pričakovati odgovora tekó sesije, katera se je zaključila uže naslednjega dne. Vsekakor pa se smemo nadejati, da bo vis. vlada v resen poštev vzela interpelacijo, ki je oprta na tehtne razloge.

Zastran deželne komisije za revizijo zemljiškega katastra so slednjič poslanci gg. Dottori in tovariši v seji dne 24. januarja interpelevali tako-le:

Ali namerava visoka vlada odrediti od svoje strani v komisijo za prihodnjo revizijo zemljiščne cenitve take osebe, katere, kakor to zahteva §. 10. zakona z dne 24. maja 1869, so večée gospodarstva, poznajo deželne jezike in so kos svojei nalogi ter so sposobne izvršiti vse to, kar previdno določa zakon, da se pravično poizvé in določi pravi zemljiščni prinos in tako zopet ustanovi enakotežje, kakoršno zahteva pravičnosť?

Na to interpelacijo je gosp. vladni zastopnik v seji 10. februarja odgovoril, da se bo vlada pri izboranju tistih udov, katere bo ona imenovala v deželno komisijo za revizijo zemljiškega katastra, vestno ozirala na strokovno sposobne in jezikov zmožne osebe

Pri seji dne 24. januarja je zbor imenoval ude in namestnike v deželno komisijo za revizijo zemljiščne ceditve.

Izvoljeni so kot udje gospodje: Lapanja Ivan, deželni poslanec, zemljemerec in posestnik na Tolminskem, Pace grof Rudolf, veleposestnik in župan v St. Vidu v cervinjanskem okraju in nj. e. Coronini grof France deželni glavar, veleposestnik v Šempetru, — kot namestniki pa: prvemu udu Mahorčič Aleksander, posestnik in župan v Matavunu na Krasu, drugemu Zanolli France posestnik in zemljemerec v Tržiču in tretjemu Nigris Anton posestnik in zemljemerec v Gorici.

V seji dne 24. januarja je poslanec č. g. Grča podal samostalni predlog, naj se pošlje vis. e. kr. kmetijskemu ministerstvu peticija, da blagovoli ustanoviti v pokneženi grofovini goriško-gradiški večje število trtnic za vzgajanje in požlahtnjenje ameriških trt in da nastavi deželnega nadzornika za kmetijsko gospodarstvo.

Ta predlog je s tehtnimi razlogi vtrjeval v seji 28. istega meseca in po predlogu peticijskega odseka, kateremu se je bila stvar izročila v razpravo, je dež. zbor v svoji zadnji seji naročil deželnemu odboru, naj predloži visoki vladi dobro vtemeljeno peticijo v tistem zmislu, kakor se je glasil predlog č. g. Grča.

V seji dne 28. januarja je zbor pooblastil deželni odbor, da sme v prihodnjih štirih letih izplačati komisiji za pogozdovanje Krasa vsako leto po 150 gld. podpore, da bo s tem denarom pospeševala pogozdenje zemljišč ob hudourniku Lokavškem. Namen temu pogozdenju je, da se zavarujejo bregovi zoper nadaljno poškodovanje, pobrežna zemljišča pa zoper poplavljenje.

Pri tej priliki bodi povedano, da daje deželni zbor vsako leto iz preostankov gozdorejskega in iz deželnega zaloga 2000 gld. podpore za pogozdenje Krasa.

Dalje je ustanovil zbor v seji dne 28. januarja 4 letne štipendije po 50 gld. za male domače obrtnike, kateri bi obiskovali po e. kr. kupčijskem ministerstvu ustanovljene učne tečaje. V prvi vrsti so ti štipendiji odmenjeni takim razumnim mladenčem, kateri bi se hoteli izučiti v sodarstvu, ker je kmetijsko društvo spoznalo, da je v naši deželi nujna potreba dobrih, razumnih sodarjev v korist našemu vinarstvu.

V seji dne 10. februarja je zbor odmenil za leto 1896. vsoto 600 gld., iz katere bo deželni odbor občinam dovoljeval doneske za

zgradbo in popravo vodnjakov, vodovodov in živinskih napajališč, ker je visoka vlada izjavila, da bo dovoljevala podpore za take namene samo tistim občinam, katere dobijo kaj prispevka iz deželnega zaloga.

V deveti seji so poslanci Dottori in tovariši prašali visoko vlado, ali jo je volja, resno preudariti prave razmere ob spodnji Soči in kadar jih prav spozna, priskrbeti, da se odvrnejo in popravijo poškodovanja po tistih brambenih delih, katera je vlada nekdanj velela začeti, pa jih je potem opustila?

Gosp. vladni zastopnik je ostal dolžan odgovor na to interpelacijo, ker se je kmalu potem zaključilo zborovanje.

V zadnji seji je zbor, sprejemši predlog dež. odbora, potrdil načrt zakona o odpeljavi potoka Mondine v Isoncato. Za to podjetje, katero je za dotično stran dežele v kmetijskem oziru jako važno, določen je prispevek 14.880 gld. iz deželnega zaloga.

V isti seji se je dovolilo vinarskemu društvu v Dornbergu 100 gld. podpore za nasajenje ameriških trt, priporočivši mu, da odbere samo dobre, odporne trte in da dela s previdnostjo, kakoršne treba, da se še bolj ne razširi trtna uš.

Prošnjo občin Trenta in Soča v zadevi kozje paše je zbor izročil deželnemu odboru v nadaljno poslovanje.

Če omenimo še, da so se naši deželni zastopniki v pretekli sesiji zopet odločno potezali za zgradbo najpotrebniših železnic, da so se znamenitimi podporami zagotovili zgradbo in uravnavo najpotrebniših okrajnih cest, vidimo, da so hoteli tudi z dobrimi občili v pomoč priti domačemu kmetijstvu in dotičnim obrtom. Slednjič naj ne zabimo povedati, da je tudi v proračunu deželnega zaloga se znamenito vsoto priskrbljeno za kmetijske namene in v prvi vrsti za deželna kmetijska zavoda v Gorici, o katerih je le želeli, da deželi se svojim uspehom povrneta vsaj toliko, kolikor staneta. — In ker že o tem govorimo, oproščamo se tudi opozarjati gospode deželne zastopnike na poročilo gosp. ravnatelja Macha, katero smo priobčili z zadnji številki in na v njem zapadene dobro premišljene nasvete kmetijskega veščaka. Mi smo našli v ujevovi setvi marsikatero zlato zruice.

Gnojenje vinogradov

Za pametno obdelovanje vinogradov je potreba, da se v gotovi vrsti gnoje. Kar trta odtegne zemlji, mora se deloma nadomestiti z gnojenjem, da se ohrani zemlja v pravi moči. Da se sklepati, kako moč ima vinograd, po tem, kako rastejo trte. Pri tem se je posebno ozirati na prejšnje poletje; kajti v mokrem letu trte močnejše poganjajo, kakor v suhem. Vinogradi, ki slabo poganjajo tudi toliko ne rode, kakor vinogradi, ki močno poganjajo, kajti poslednji imajo dovolj lesa in se potem tudi lahko obrežejo, in trta prinaša več grozdja.

Rodovitnost trte pa ni odvisna toliko od njene rasti, temveč od tega, kakor ugodna je zemlja. O tem se prepričamo, ako vinograd dalje časa gnojimo s pepelom, v katerem je mnogo kalija. Les bode v tem slučaju močno rasel, a grozdja bode še manj. Bolje pa rodi vinograd, če ga gnojimo z gnojem, v katerem je mnogo fosforja in dušca, kakor s strobljenim govejim gnojem, perutniškim gnojem itd. Za vinograde je najboljši gnoj, v katerem je mnogo kalija, dušca in fosforja.

Vinogradov ni treba gnojiti vsako leto, dosti je če se primerno gnoje vsaka tri leta, ali pa tudi še le na več let. Kdor ima več vinogradov, naj jih razdeli v več delov, in vsako leto drug del gnoji po vrsti. Hlevni gnoj, kompost i. t. d. naj se v zemlji kolikor je moč razstrese, umetni gnoj naj se pa dene le na posamična mesta. Gnoji se na razne načine. Najbolje je, če se mej vrstami izkopljejo jeseni globoke brazde, v katere se dene gnoj, bodi si živinski ali pa kompost.

Tako pride gnoj globoko v zemljo. S takim gnojenjem dosežemo, da gnoj močno vpliva in da se plevel preveč ne razrašča. Če se je jeseni gnojilo, se uspeh gnoja pokaže že drugo leto. Z umetnim gnojem se pa lahko tudi še le pomladi gnoji. Če se jeseni gnoji, izpereta dež in sneg gnoj in ga voda nese seboj v spodnje plasti, kjer vpliva. Vinska trta gnoja ne potrebuje na vrhu. Če pa jeseni ni bilo moč gnojiti zaradi slabega vremena, je bolje, da se gnoj spravi do druge jeseni in še le potem gnoji. Gnoji se jeseni v vlažnem vremenu, ali po prvem snegu razstrese v brazde in pusti na vrhu do pomladi. Še le pomladi se zagrebe. Po taki zimi, ki ima

dosti snega, ostane pomladi na vrhu jedva četrtnina gnoja, vse drugo je že izprala voda in seboj odnesla h koreninam.

Gnojenje vinogradov pa nima le te posledice, da se več grozdja pridelja, temveč tudi trtna uš pognojenim vinogradom manj škoduje. Skušnja uči, da ta škodljivka ondu, kjer imajo mlade trte in dobro gnoje, ni mogla uničiti vinogradov, če se je tudi vselila. Kakor drugi mrčesi, se tudi trtna uš loti le bolj opešanih rastlin in največjo škodo dela v vinogradih na izsesani zemlji.

„Novice“.

Kako ravnati s teleti v prvi mladosti.

Ali kaže bolj pustiti, da tele sesa kravo, ali pa odstaviti je koj po rojstvu, to zavisi vse od tega, ali je želimo izrediti, ali pa nam je bolj na mlečnem pridelku. Če oddajamo mleko po tako ugodni ceni, da zginejo vsi drugi oziri, tedaj storimo najbolje, da čim brž prodamo tele mesarju. Pa tudi v tem slučaju je prav, da puščamo tele tri do pet dni pri kravi, saj se mleko 3 do 5 dni po porodu navadno ne oddaja odjemnikom. Dasiravno teleta v prvih 48 urah nekoliko zgubé na prvotni teži, popravijo se čudovito v naslednjih treh dneh. Če jih pa odstavimo hitro po porodu, izgubé še več na teži in ostanejo navadno slabotna. S teleti, naj so junčki ali juničice, je enako ravnati.

Kdor skrbi za pridelovanje mleka in ob enem za izrejo ži vine, temu svetujemo, naj odstavlja teleta po 14 dneh; potem pa naj skrbi za to, da postanejo taka, da jih bo lahko krmiti brez mleka, ali k večjemu z uporabo posnetega mleka.

Če nam je pa samo na tem, da izpodredimo dobro živino, ne prikratimo teletu nikdar prvega mleka, ampak pustimo, da sesa vsaj 14 dni, pa tudi tri tedne. Prvo mleko je teletu neobhodno potrebno, ker obsega take soli, katere raztopé želodečno smolo, ki se nahaja v novorojeni živali. Brez tega naravnega pripomočka, loti se teleta driska, katera je tako oslabi, da ne more več prav uspevati. Dobro, plemenite goveje pasme zahtevajo v prvih tednih večjo skrb od drugih.

Najpreprosteje in najnaravnije je ravnati tako: Malo časa pred porodom ločimo kravo v posebno ogrado in jo privežemo tako, da se priležno giblje in da lahko obliže celo tele. Kadar prihaja molzec v hlev, podreza tele, da ustane in sesá. Ko je pomolzil druge krave, pomolze tudi ono s teletom in sicer brez ozira, ali se je ono do sitega nesesalo ali ne. Samo prvega dne naj se je sili, da dobi nekoliko prvega mleka. Po 14 dneh ali treh tednih dobiva tele še nekoliko dni svežega maternega mleka, dokler se navadi prav piti. Potem je pridevati posnetega mleka, katero je izvrstna krma za izrejo; potem samega tacega mleka s pridevkom nekoliko lauenega semena, ječmenove kaše, otrobi, stolčenega ovsá itd., dokler v štirinajstem tednu samo lahko vse uživa. Razumen živinorejec si ogleda tele in spozna na mah, ali mu je bila prehodna doba primerna, ali pa se je ravnalo preaglo.

III. Landw. Ztg.

Razne vesti

Pojasnilo. — Izdali smo danes združeni številki za marec in april samo za to, da smo mogli objaviti poročilo o društvenem delovanju in gospodarstvu leta 1895. še pred rednim občnim zborom, kateri bo v ponedeljek po beli nedelji dne 13. aprila t. l.

Ker bodo imeli vsi udje tiskano poročilo v rokah, ne bo treba muditi se s čitanjem, katero bi pobralo preveč časa. Častitim društvenikom pa in vsem tistim, ki se zanimajo za razvoj kmetijstva na Goriškem, priporočamo prav toplo, naj skrbno prečitajo poročilo glavnega odbora, katero jasno razkazuje veliko važnost našega društva. Tako društvo, katero se tako živo zanima za kmeta in vse njegove zadeve in koristi, in tako vstrajno in uspešno deluje za zboljšanje in povzdigo domačega kmetijstva in dotičnih obrtov, zasluži pač veliko večjo deležbo od dosedanje, veliko večjo podporo, nego jo dobiva zlasti od naše deželne strani.

Za deležbo koristi se vse puli za sodelovanje pa se nihče ne zmeni. In vendar bi bilo v občno korist, da bi bila brdovita in gorska stran dežele — vsled večje deležbe — boljše zastopana v glavnem odborn.

Odpoved in priznanje. — Glavni odbor društva za varstvo avstrijske trtoreje na Dunaji je v svoji seji dne 19. decembra l. l. obžalovaje na znanje vzel, da se je nj. ekse. gospod France grof Coronini odpovedal predsedništvu. V dotičnem svojem pismu je prevzvišeni gospod grof omenil, da položi svojo častno službo, ker se je odpovedal državnemu poslanstvu ter vsled tega stalno stanuje v Gorici; to po mu zavira v sedanjem položaju zadoščevati dolžnostim društvenega predsednika. — Opat Karl je naglašal velike zasluge, ki si jih pridobil gosp. grof za ustanovitev in pospeševanje društva in predlagal, naj zbrani odbor v brzojavki sporoči njegovi prevzvišenosti svoje iskreno obžalovanje zaradi odpovedi in najtoplejšo zahvalo za zasluge, ki si jih je prevz. gosp. grof skupil za društvo.

Po predlogu ravnatelja Goethe-ja je sklenil odbor predlagati prihodnjemu občnemu zboru, da imenuje nj. e. grofa Coronini-ja častnim društvenim članom.

Dalje je sklenil odbor po predlogu prelata Kosterlitz-a, da se ima odstopivšemu predsedniku tudi v posebnem pismu izraziti društvena zahvala za njegove zasluge.

* * *

Vrbja živa ograja. — Vrbe, zlasti boljših vrst, imajo v vinorodnih krajih veliko vrednost; zato vidimo n. pr. na Vipavskem, da jih posestniki nasajajo cele vrste celó po njivah, zlasti ob jarkih. Vrba ali beka je vinorejcu kot vozilo po vinogradih in latnikih neobhodno potrebna, — pa se tudi na drug način izkorišča za razne kmetijske in obrtnijske namene. Kot košarski material se o pravem času porezane šibe boljših vrbjih vrst prav dobro prodajajo — in še čeló za najnavadniše vrbje dobivajo nekatere občine v naših gorah lepe novce. A koliko več dobička bi vrgla vrboreja, ako bi se košarstvo vdomačilo v občinah, v katerih se je vdomačila vrba. — A vrbja bi se pridelavala lahko veliko več, ako bi se narejale okoli njiv in travnikov — namesto drugih, malo ali nič koristnih — žive vrbje ograje. Take ograje so prav po ceni, varujejo popolnoma že v prvem letu in dajejo kaj dobička. Narejati jih je tako le: V potezi ograje izkoplji $\frac{1}{2}$ metra širok in $\frac{1}{2}$ m globok jarek. V ta jarek zabij kole, kakor roka debele, da bodo 1 do 1 $\frac{1}{2}$ m narazen drug

od drugega; po črez pribij prekle (late) ob vrhu kolov in sicer zadostuje po ena sama, če ima biti ograja 1 do 1 $\frac{1}{2}$ m visoka. Če hočeš imeti še višo ograjo, pribij še eno preklo po sredi kolov. Na to vzemi krepkih, dolgih vrbjih šib in posadi jih v jarek 30 centimetrov globoko in tako, da bo 30 cm prostora med eno šibo in drugo; nad lato poreži šibe. Dalje je prav priprosto ravnati s tako ograjo. V pozni jeseni poreži glave in postranske šibe, kar jih je odveč, iztrebi usaknjene veje ter vpleti veje vmes tam, kjer je kaj praznega, kakor delaš pri drugih živih ograjah.

Za ograje v lahki, peščeni zemlji se posebno priporoča kaspična, za vlažna pa škrlatasta vrba (*Salix dasyclados purpurea*). Prav lepe ograje so one iz lavoričje vrbe, katera ima tako velike liste, kakor lavorika. Škrlatasta vrba pa ima to prednost pred drugimi, da je ne objedajo živali, ker ima pregrenke mladike.

V Foljanu blizu Gradišča, kjer je košarska obrtna šola, imajo vrbje nasade raznih vrst.

* *
* *

Kako dolgo živé bučele. — Matica živi najdalj 3 do 4 leta. Pa bolje storiš, če ne trpiš starejših, nego triletne, ker jim rodovitnost za zalego delavk peša od leta do leta.

Trotje živé celo kratko, od spomladi do velikega srpana. Le v panjih, kateri nimajo matice, ostanejo dalj časa. Takih paujev pa zveden bučelar ne trpi v svojem bučelnjaku, ampak jih navezne drugim kot naklado.

Življenje delavk se pa ne dá določiti natanjko. One žive tako dolgo, dokler ne obnemorejo, si ne poškodujejo kril, ali pa jih ne ugonobe sovražne živali ali slabo vreme.

Čim več delajo delavke pri paši, tem prej obnemorejo. Tedaj pa tudi v enem tednu naberejo več strdi, kakor pri slabi paši v več mesecih. Najbolj si poškodujejo krila, če gredó na lez ali plevel v belem žitu.

Največ bučel pokonča ploha, ki naglo pridrvi. Mnogo jih pomrje tudi spomladi, če oblaki naglo zakrijejo solnce in bučele odrevene, pa tudi po zimi pri odjužnem vremenu v odprtih bučelnjakih. Veliko jih pokončajo tudi tice, ktere živé od žuželk.

Najdalje živé bučele, ktere so se izplodile po jesenski paši. Te prihranijo svoje moči do spomladne paše in živé do deset mesecev.

V panjih, ki nimajo matice, bi bučele živele lahko še dalj, ker ne potratijo toliko svojih močij, ali kmalu jih zasledé roparice, oropajo jih, bučele pa pomoré.

Koliko muh se pokončá dan na dan, vidimo najbolje pri novovsajenem roji. Čeravno je imel do 15 ali 20 tisoč bučel, v treh tednih jih je komaj tretjina živih, tako, da ne morejo več obsesti vsega satovja. Čez tri tedne pa pride že mladih bučelic do 20 ali 30 tisoč iz zibeli; kmalu se pomnoži tudi to število in pri dobri paši dá še tisto leto rojev. „Kmet.“

* * *

Žetev leta 1895. — Vsega oranega sveta je v kronovinah in deželah zastopanih v državnem zboru skupaj 10,636.872 hektarjev. Od te skupne površine je bilo 6,365.131 hektarjev, torej 60 odst. nasejanih s pšenico, ržjo, ječmenom, ovsem in turšico. Pridelalo se je pšenice 10.925.587 metričnih centov, rži 16,459.650 met. centov, ječmena 10.925.586 met. centov, ovsá 18,180.049 met. centov. Največ žita so pridelali v Galiciji na 3·5 milijonih, potem Česko na 2·95 milijonih, Moravsko na 1·30 milijonih in Spodnje Avstrijsko na 1·08 milijonih hektarjev sveta.

* * *

Kako se spozna goveja živina, ali je za pitanje, za molžo, ali za jarem? Znano je, da vsako govedo ni vselej za vprego in za pitanje, vsaka krava ni dobra mlekarica. Naj kravo, ktera ni dobra mlekarica krmimo še tako skrbno, nikoli ne bode dajala mnogo mleka; polagajmo volu, ki ni za pitanje, še toliko klaje, ga ne opitamo.

Vsaka živina ima gotova znamenja, po katerih se spozna, kake lastnosti ima; in te lastnosti mora vsak gospodar dobro poznati.

1. Znamenja, ki uže zunanje kažejo, da se bode dala živina dobro opitati, so : voljna in mehka koža, svitla dlaka, velik trebuh, kratke noge in debel rep, krepke kosti in širok križ.

2. Znamenja dobrih molznih krav so : dobra mlekarica ima tanke rogove, širok gobec, tenko kožo, ki se rada premiče, života je okroglega, vratu slokega, vime je veliko in mehko, mlečne žile pod trebuhom so debele, rep je nenavadno dolg in tenek. Glavna stvar, po kateri se navadno pozna dobra molzua krava, je pa tako imenovano molzno ogledalo. Molzno ogledalo se imenuje dlaka pod repom med zadnjima stegnoma do srede vimena. Na tem kraju je dlaka krajša in svetlejša, kakor po drugem životu ; tudi leži drugače, namreč od spodaj navzgor proti repu. Po velikosti in podobi molznega ogledala dostikrat lahko sodimo dobroto molzne krave. Veliko molzno ogledalo lepe in pravilne podobe je znamenje, da je krava dobra mlekarica, majhno in nepravilno ogledalo pa kaže, da ima krava le malo mleka. Ozko ogledalo je tako, da se komaj zapazi in kaže, da daje krava zelo malo mleka.

3. Dobra vprežna živina mora imeti : majhno in bolj zastavno glavo, močen vrat, široke prsi, širok križ, raven hrbet in močne, precej visoke noge. Ne pitaj torej živine, pri kateri vsa vnanjščina kaže, da se ne dá opitati ; ne zahtevaj veliko mleka od krave, ki ni dobra mlekarica, kajti, če jo še tako dobro krmiš, ne bode ti dajala mnogo mleka. Če pa vidiš, da vol ni ustvarjen za vprego, ga rajši opitaj in prodaj, nego da bi ga mučil z vožnjo.

„D o m o l j u b.“

* * *

Kopitno mazilo. — Vzemi po 1 klgr. voska, medu, kolo-fonija, terpentina in pa 4 klgr. raztopljene svinjske masti. Vse to raztopi skupaj in ko se je raztopilo, prilij še 1 klgr. lanenega olja. Pri hlajenju je to zmes treba pridno mešati, da se vsi posamezni deli enakomerno med seboj pomešajo. To mazilo je posebno dobro zdravilo za razpokla kopita, ker omehčuje rog in mu pospeši rast.

* * *

Kako ravnati s sirom, da ne splesni. — Ugasi nekoliko živega apna ter ga presej, kedar razpade v prah, na prav drobnem situ. S tem apnom posuj sir, kedar delaš hlebce, okoli in okoli. Apno pospešuje siru zorenje in ga varuje črvov, preprečuje plesen, na okus pa ne vpliva.

* * *

Trtorejci pozor! — Kdor se hoče deležiti skupne naročbe na bakreni vitrijol (modro galico) ali na zmleto žveplo, naj se oglasi do konca tek. meseca v uradu c. kr. kmetijskega društva v deželni hiši v Gorici. Pogoje smo objavili v zadnji številki. Priložnost zamujena ne pride nobena!

Trajna razstava kmet. strojev!

V Gorici na Travniku št. 16 znotraj

Praška - bubnanska tvornica strojev, livarna železa in drugih kovin

BERTOLDA KRAUSA,

podružnica na Dunaji 3/2 Löwengasse 3, vzdržuje

V GORICI NA TRAVNIKU V NOTRANJIH PROSTORIH HIŠE ŠT. 16

trajno razstavo plugov in drugega poljedelskega orodja, ročnih mlatilnic in takih z vrtilom, čistilnih mlinov in trieure-ov, slamorezalnic in rezalnic za korenstvo, priprav proti Peronospori, vinskih stiskalnic in grozdnih mlinov, potem zalogo slovečih

Garwens-sesalk in tehtnic

in vse potrebne tehnične oprave.

Razstavni prostor, v katerem se tudi prodaja, je vsak dan odprt in noben gospodar naj ne zamudi, ogledati si to zanimivo razložbo.

Gorica, na Travniku, 16 znotraj.